

Funksjon; bøyd

Av Ronja Elvenes

Tekstil, KHiO, 2022.

«Uten tittel» Ronja Elvenes, trestokk med strikket bomull (100x20x20cm), 2022.

Introduksjon

Utgangspunktet for mitt arbeid er to enkle handlinger: samle forskjellige deler av stålrørsmøbler, og strikking. Ved denne måten ville jeg sette i gang to forskjellige prosesser gjennom to forskjellige handlinger. Jeg ville undersøke hvordan de myke håndstrikkede tekstilene forholder seg til det harde metallet. Møblene finnes i de fleste offentlige rom og institusjoner hvor de har et standardisert og upersonlig preg, og kombinert med håndstrikk som i utgangspunktet er personlig og intimt, kobles den kollektive og personlige erfaringen sammen.

Med dette har jeg villet sette fokus på selve strikkingen som håndverk og tiden som brukes på selve handlingen samt hvordan selve aktiviteten har gått fra å være en livsviktig handling, til å bli en overskuddsaktivitet.

«Uten tittel» Ronja Elvenes. Metallstav og røkkering i plast med strikket gult bomull, (180x160 cm) 2022.

Geometriske objekter

Serien jeg har jobbet med fra 2020 består av geometriske objekter i forskjellige materialer og

størrelser. Jeg har brukt diverse former fra enten ubearbeidede treplanker, eller møbler som er skrudd fra hverandre. Treplankene er industrielt kuttet i moduler og varierer i lengde, dybde og bredde. De ulike tremodulene skaper forskjellig komposisjoner når de plasseres sammen. Formene er enkle og minimalistiske, med variasjoner i dybde, høyde og lengde skaper de dynamikk seg imellom. Med disse variasjonene har jeg ønsket å undersøke hvor mange ulike komposisjoner jeg kan få ved å bruke samme prinsipp om form.

Til hver enkelt komposisjon har jeg strikket en «hinne» som jeg har tredd over materialet, det innerste materialet blir dermed tilslørt. Strikken som formene bærer er håndstrikket, og blir tilpasset hvert objekt. Variasjonene kommer frem gjennom form og farge, og teksturen til de håndstrikkede tekstilene. Jeg undersøker møtet mellom de harde, forhåndsbestemte formene og den smidige, tøyelige tekstile flaten; hva skjer med det enkelte materiale når det tilføres en motsetning, og hvordan blir sammensetningen utført.

«Uten tittel» Ronja Elvenes. Treverk, ull, bomull og lin. (196x215cm) 2020

Gjennom valg av ulike fiberkvaliteter får strikkeflatene forskjellige egenskaper. Noen bearbeides videre med feks toving, før de blir tredd på formen sin. Hvordan de tres avhenger av selve formen, og hvilke iboende egenskaper det strikkede tekstilet har. Noen tekstiler er harde og trange, mens andre er løse og luftige. Enkelte blir presset og dratt på, mens andre får sitte løst, og hengende. Jeg undersøker variasjonene som tilføres gjennom tekstil, i møtet

mellom variasjonene som tilføres gjennom form. I starten av prosjektet brukte jeg treverk som utgangspunkt for formene. Mens dette semesteret har jeg villet undersøke flere ulike former til objektene. Jeg valgte å bruke stålrørsmøbler pga. det enkle formspråket de har, og fordi jeg ville utnytte meg av readymades for å tilføre prosjektet et gjenkjennelig preg. En følelse om noe kjent, men på andre siden vekker det usikkerhet fordi det bare er hint, siden formen er dekket med et annet material.

«Uten tittel» Ronja Elvenes. Treplanke og tovet ull. (100x20x5cm) 2021. «Uten tittel.» Ronja Elvenes. Treplanke og strikkes ull, (100x20x5cm) 2021

Stålrørmøbler og Bauhaus

Stålrørmøbler har sitt historiske opphav fra Bauhaus skolen, og ble først tegnet av Marcel Breuer. Sammen med sosiale ideer om billig masseproduksjon fikk funksjonalismen sin endelige form. Slagordet var: “Form follow function”. Når jeg skrur stålrørmøblene fra hverandre og atskiller de forskjellige materialene, blir de imidlertid et slags fragment som mister møbelets opprinnelige bruksfunksjon. Jeg har villet undersøke om vi fortsatt kan gjenkjenne stålrørmøblenes industrielle formspråk i fragmentene.

«The Wassily Chair» Marcel Breuer. To Bauhaus stålrørstoler. 1925

Møblene er skrudd fra hverandre, slik at formspråket er forenklet. Den opprinnelige bruksformen har ikke lengre noen funksjon, annet enn å bære tekstilet som er tredd på. Jeg tenker egentlig det er tekstilet som bærer «meningen og funksjon (beskyttelse)» ved å isolere treverket og de fragmenterte formene fra møblene. De ulike kvalitetene av tekstil gir objektene forskjellige uttrykk, som ses gjennom taktile overflater i ull, mohair, bomull osv. Stoffligheten til garnet gir en fornemmelse av isolasjon, beskyttelse, noe skjult/gjemt. Enkelte av objektene blir delvis isolert av tekstilet, og det innerste laget står igjen som en naken kjerne. På denne måten framhever jeg motsetningene mellom materialenes egenskaper. Ullens omfavnelse av de kalde stålrørene virker varmende og beskyttende. Begge materialene kan ses som metaforer for kroppen. Stålrørsstolens linjer er bøyd etter kroppens behov, og de håndstrikkede tekstilene som tradisjonelt sett blir brukt for å varme kroppen. De ulike stålrørsmøblene, og de forskjellige variantene av bøyninger gir objektene ulike karakterer. Ved å dele de opprinnelige møblene i fragmenter, vil de kun sammen indikere mot ulike funksjoner og bruksområder.

En ladet aktivitet

Den strikkede overflaten vitner om en «ladet» aktivitet. Inger Bergstrøm formulerer i teksten «Tekstilkunsten er død, leve tekstilkunsten» det som: tekstiler bærer alltid med seg referanser. En tekstil overflate er tunglastet med historier og skjebner – tekstilen har blitt ladet av livene våre.

Jeg har brukt en håndverksteknikk som i stor grad representerte en dyd av nødvendighet satt i et historisk perspektiv, til å isolere objektene. De strikkede tubene som er sydd rundt solid

treverk og stål, bærer en teknikk som er blitt videreført gjennom generasjoner. En teknikk hvor formål er å varme og beskytte. Håndverksteknikken er omsorg, tilstedeværelse, sentimentalitet, og personlig formet gjennom hendene. I arbeidene mine erstatter jeg den kroppslige delen med rigide, geometriske former og materialer. De forhåndsbestemt valgene har allerede fjernet tekstilen som en kroppslig tilpasning. Objektene i sin enkelhet og med sine fysiske kvaliteter kan forstås umiddelbart, og de avskårede delene kan fortsatt utnyttes ved behov. Det blir derfor et spørsmål om behov. Hvor ligger nødvendigheten?

Oldemor i Lofoten

Min oldemor pleide å fortelle meg historier fra barndommen sin i Lofoten. Hun var eldst, med to yngre brødre og en søster. Det var jentene i familien som sto for strikkinga. Den gang var det «påkrevd» fortalte hun. De hadde ingen valg, brødrene skulle på vinterfiske i Vestfjorden- og de trengte gode klær som tålte de ekstreme værforholdene. De var helt avhengig av strikkeklærne for å overleve og ikke fryse ihjel på havet. Hun mintes hvordan hun enkelte dager var lei av strikkinga. På tross av disse (noen ganger utholdelige) erfaringene fortsatte hun å strikke til alle sine etterkommere gjennom hele livet. De ansvarsfulle barndomsårene hadde gjort noe med henne. Hun så på det som en nødvendighet. Jeg får aldri oppleve hvordan dagene den gang var. Men min oldemor sørget for at både jeg og min søster lærte oss å strikke. Vi hadde et helt annet utgangspunkt. Tiden var forandret. Et lite tastetrykk unna så har du en ny genser i den deiligste mohair- og alpakkablandingen. Fakta var at det ikke lengre er en dyd av nødvendighet slik det hadde vært å strikke. Snarere tvert imot. Det var blitt en plass å koble av. En plass for privilegerte mennesker med tid til overs. Satt inn i vår virkelighet kan det noen ganger kjennes meningsløst å strikke. Vi plasserer Fretex-containerne ved siden av mat-sorteringen. Ikke fordi vi sliter ut klærne våre, men fordi vi har for mye. Gjennom disse skiftende kontekstene kan de strikkede objektene jeg arbeider med leses på flere måter. Objektene blir beskyttet, varmet. Men objektene er uten funksjoner. De får mening som en del av et kunstverk. Nødvendigheten er en annen. Nødvendigheten av å uttrykke noe, vekke emosjoner og tanker rundt vår tids problematikk. «Hinnen» som er strikket rundt de enkle, alminnelige formene forteller om en annen tid, behov og nytte. Det er noe surrealistisk med det å sitte å strikke til en treplanke eller stolbein. Handlingen i seg selv sier noe om tiden vi lever i. På en side er handlingen prosessbasert og performativ, på andre siden er det en motsetning til vår tid, hvor alt skal være effektivt og fort, og ha et bestemt mål. Fordi det å strikke krever tid og tålmodighet.

Våres tilstedeværelse i verden er sammenkoblet i en intim og universell deltakelse. Når jeg tar fram strikketøyet i hendene mine, inntreer jeg i et rituale. Den gripende følelsen jeg opplever i fingertuppene, er opplevd gjentatte ganger, ikke bare av meg, men også av generasjoner før meg. Gjennom denne handlingen blir min erfaring en del og forlengelse av deres erfaring.

Arte povera

De monokrome formene kan ved første øyekast minne om abstraksjon eller minimalisme. Men på grunn av deres materialitet (ull osv.) har de en taktil kvalitet som abstraksjon og minimalismen ikke har. Med denne kvaliteten er de mer i slekt med Arte povera, som er en kunstretning kjent for sin bruk av trivielle og hverdagslige materialer. Arte povera bevegelsen startet i Italia på 60-tallet, og oppsto som en reaksjon mot den teknologiske og materielle utviklingen. Ved å bruke hverdagsmaterialer, som f.eks tekstiler fra klær ville de bryte barrieren mellom liv og kunst. Materialene som ble brukt hadde i utgangspunktet ingen kunstnerisk verdi. Flere kunstnere, som feks. Jannis Kounellis og Mario Merz forsøkte å gjøre opplevelsen av kunst mer umiddelbar og virkelig. Bruk av håndstrikk som materiale kommer ikke fra et kunstfelt, men er i relasjon til livet selv, slik som strikketeknikken er blitt brukt for overlevelse. Teknikken bærer med seg en egen folkelig kulturhistorie. Michelangelo Pistoletto brukte ubehandlede tekstiler (klær) med referanser til forbrukskulturen, som blant annet peker på hvordan det moderne samfunnet truer med å hviske ut kollektivt minne og tradisjoner. På samme måte forsøker jeg å ta inn en gammel tradisjon og koble den sammen med industriproduserte objekter. På denne måten hviskes grensen mellom dem, de blir et objekt. Som setter spørsmål om vår samtid.

«From one to many» Michelangelo Pistoletto, glassplate over tekstiler. 1956-1974
 «Uten tittel» Ronja Elvenes, stålramme med strikket tekstil. (30x30cm). 2022

Louise Bourgeois

En annen kunstner som også jobbet med tekstil er Louise Bourgeois. Jeg husker jeg leste om en serie skulpturer hun kalte *Personages* og senere videreføringen *Echo*, da jeg begynte å studere tekstilkunst. Det var noe interessant med måten hun omtalte disse skulpturene- som gikk fra å være objekt til subjekt. «*My skyscrapers are not about New York. Skyscrapers reflect a human condition. They do not touch*».

Lesningen av disse skulpturene har lagt til rette for prosessen jeg er i nå. Spesielt tenker jeg på serien «Echo» som er en «mykere utgave» av disse skulpturene, med sin tekstile tilstedeværelse av gensere strukket over stolper i bronse. Forskjellen ligger ved at Louise Bourgeois som utgangspunkt for sin skulptur brukte en readymade, ferdigstrikket genser, strakte den over en form og avstøpte den i bronze. Vi ser motsetningene mellom noe som i utgangspunktet var mykt og med avstøpningen har blitt hard. Det er også en link mellom min interesse for å bygge en motsetning ved å sette noe mykt over noe hardt (striking over tre eller metall deler/form).

“Echo VIII” Bronse, malt hvit og stål, Louise Bourgeois, (198,1x43,2x35,6 cm) 2007

Valgene jeg har tatt gjennom prosessen har vært påvirket av ideen om at hvert objekt sammen til slutt skal danne en større installasjon.

Møblene er dekonstruert, og fragmentert og fungerer ikke lengre som de opprinnelige objekter de var, men som hint gjennom de ulike formene. Fragmentene ses som linjer og blokker i ulike varianter. De er minimale i farge og form, men selve utførelsen i håndstrikk er kompleks. Jeg bruker grunnleggende elementer som trekkanter, sirkler og firkanter. Jeg vil forsøke å «mette» rommet med objektene. Det vil si at jeg fyller rommet ved å sette flere objekter i forhold til hverandre. Når jeg plasserer de i rommet vil hovedfokuset være på hvordan formene fungerer seg imellom og hvordan de skaper komposisjon sammen. Ved montering vil jeg fokusere på de rent formale problemstillingene ved verket. Feks, forskjeller i høyde og bredde, avstander, og hvordan rommet er utformet. Objektene får mening gjennom kontekst, materiale de er bygget av, og hvilken arkitektoniske verdier rommet har. Til avgangsutstillingen har jeg fått tildelt en «white box» på deling med to andre. Jeg har fått plass i et av hjørnene i rommet, så rommet jeg har til å plassere objektene mine er allerede en form i seg selv. En trekant. Jeg skal derfor bevege meg ut fra en slags kjerne hvor to vegger møtes og ut i rommet.

Objektene får en tilføyet mening avhengig av hvordan de står i rommet. Ligger de på gulvet eller henger de fra taket? På hvilken måte er de lent til veggen? Hvordan de plasseres i rommet virker også for meningen av verket- om objektene står passivt lent til veggen, ligger de på gulvet eller møter de deg med spissen sin ned over hodet ditt. Jeg har forsøkt å teste ut ulike måter å sette objektene sammen, og mulighetene er mange.

«Uten tittel» Ronja Elvenes. Metallrør, strikket bomull. (60cm x 60cm) 2022

Kilderhenvisning:

- *Ode til en vaskeklut, hymne til en tiger*– Norske tekstilkunstnere 1977-2017
(Tekstilkunsten er død, leve tekstilkunsten – Inger Bergstrøm)
- *I have been to hell and back*-Louise Bourgeois, Moderna museet Hatje Cantz
(Loneiness «My skyscrapers are not about New York. Skyscrapers reflect a human condition. They do not touch».)
- Droste, Magdalena. (2021). *BAUHAUS*. TASCHEN.
- Håberg, Kirsten Røvig. (2002). *Den myke historien Om tekstiler, klær og moter*. Tell forlag.
- Fiell, Charlotte & Fiell, Peter. (1999) *Design of the 20th Century*. Benedikt Taschen Verlag.
- Henmo, I., Linnert, L. B. & Palmstrøm, S. (2017) *Ode til en vaskeklut, hymne til en tiger – norske tekstilkunstnere 1977 – 2017*. Grapefrukt forlag.
- Margot Karlsen (Personlig kommunikasjon, juli - august, 2012 - 2016). Samtaler med min oldemor.
- The Josef & Anni Albers Foundation (Joseph Albers). (2021, 01. oktober). *The Josef & Anni Albers Foundation*. <https://albersfoundation.org/>
- Wikipedia. (2022, 15. januar). *Arte Povera*. https://en.wikipedia.org/wiki/Arte_Povera
- Tate. (2022, 23. februar). *Art term, Minimalism*. <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/m/minimalism>